

УДК 378.093.5:[796.071.4-057.86]

DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2026-11-09-03>

ФАХОВА ПІДГОТОВКА ТРЕНЕРІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

PROFESSIONAL TRAINING OF COACHES IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY EDUCATIONAL TRANSFORMATIONS

Тетяна Плачинда

Доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри фізичної культури та спорту,
Національного університету «Полтавська політехніка Імені Юрія Кондратюка»,
м. Полтава, Україна
ORCID: 0000-0002-2514-3644

Tetiana Plachynda

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department Physical Culture and Sports,
National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»,
Poltava, Ukraine
ORCID: 0000-0002-2514-3644
praydtan@ukr.net

У сучасному соціально-освітньому просторі професійна діяльність тренера виходить за межі суто спортивної підготовки й охоплює педагогічні, організаційні й управлінські функції, а також формування цінностей здорового способу життя. Багатофункціональність цієї професії зумовлює підвищені вимоги до рівня професійної компетентності тренера, його готовності до неперервного саморозвитку та самовдосконалення, відповідального виконання професійних обов'язків, що актуалізує необхідність удосконалення системи фахової підготовки майбутніх тренерів. Метою дослідження є аналіз вимог до професії тренера та сучасного стану його фахової підготовки з подальшим обґрунтуванням шляхів її вдосконалення. Мету дослідження досягнуто завдяки застосуванню комплексу взаємопов'язаних методів: аналізу й узагальнення науково-методичних джерел, нормативно-правового аналізу регламентованих документів, системного аналізу й теоретичного узагальнення результатів. Що дало змогу комплексно обґрунтувати напрями вдосконалення фахової підготовки майбутніх тренерів. Здійснений аналіз джерел дозволив виокремити класифікаційні характеристики професії тренера та засвідчити завдання й обов'язки, які має виконувати тренер з виду спорту. Опрацювання освітньо-професійних програм зі спеціальності А 7 «Фізична культура і спорт» вітчизняних закладів вищої освіти продемонструвало, що професійна підготовка зосереджена на всебічному розвитку фахівців фізичної культури і спорту, не концентруючи увагу на специфіку тренерської роботи. Встановлено, що трансформаційні процеси в освіті зумовлюють необхідність перегляду змісту та пріоритетів фахової підготовки тренерів. Зазначено, що підготовки майбутніх фахівців має орієнтуватися не лише на опанування спеціальних знань, а й на формування готовності до постійного професійного зростання, гнучкого реагування на зміни та комплексного виконання професійних функцій. Обґрунтовано напрями вдосконалення фахової підготовки, що спрямовані на формування професійної компетентності, рефлексивних і творчих якостей і врахування багатовимірності тренерської діяльності. Теоретичне значення дослідження полягає в уточненні змісту та структури професійної діяльності тренера і обґрунтуванні концептуальних напрямів удосконалення його підготовки. Практичне значення полягає в можливості використання отриманих результатів для оновлення освітніх програм, розроблення робочих навчальних планів та підвищення кваліфікації тренерських кадрів. Запропоновані напрями вдосконалення сприятимуть підвищенню якості фахової підготовки тренерів, відповідності професійним вимогам і формуванню основ для ефективного самореалізації майбутніх фахівців. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням практичних механізмів їх впровадження в освітній процес ЗВО. Стаття має теоретично-аналітичний характер. Дослідження ґрунтується на аналізі наукових джерел, нормативно-правових документів та сучасних підходів до підготовки майбутніх тренерів з метою визначення актуальності стану проблеми й обґрунтування шляхів її вдосконалення.

Ключові слова: тренер; фахова підготовка; професійна компетентність; освітні трансформації; кваліфікаційні характеристики професії; рефлексивні навички.

In the modern socio-educational space, the professional activity of a coach goes beyond purely sports training and encompasses pedagogical, organizational, and managerial functions, as well as the formation of values of a healthy lifestyle. The multifunctionality of this profession determines the increased requirements for the level of professional competence of the coach, his/her readiness for continuous self-development and self-improvement, responsible performance of professional duties, which actualizes the need to improve the system of professional training of future coaches. The purpose of the study is to analyze the requirements for the profession of a coach and the current state of his professional training with further substantiation of ways to improve it. The purpose of the study was achieved through the use of a complex of interrelated methods: analysis and generalization of scientific and methodological sources, regulatory and legal analysis of regulated documents, systemic analysis, and theoretical generalization of results. Which made it possible to comprehensively substantiate the directions of improving the professional training of the future coaches. The conducted analysis of sources allowed us to identify the classification characteristics of the profession of a coach and to identify the tasks and responsibilities that a coach in a sport must perform. The study of educational and professional programs in specialty A 7 "Physical Culture and Sports" of domestic higher education institutions demonstrated that professional training is focused on the comprehensive development of physical culture and sports specialists, without focusing on the specifics of coaching work. It was established that transformational processes in education necessitate a review of the content and priorities of professional training of coaches. It was noted that the training of future specialists should be oriented not only to the acquisition of special knowledge, but also to the formation of readiness for constant professional growth, flexible response to changes and comprehensive performance of professional functions. The directions of improving professional training aimed at the formation of professional competence, reflective and creative qualities and considering the multidimensionality of coaching activity are substantiated. The theoretical significance of the study is to clarify the content and structure of the professional activity of a trainer and to substantiate the conceptual directions for improving his training. The practical significance is the possibility of using the obtained results to update educational programs, develop working curricula and improve the skills of coaching staff. The proposed areas of improvement will contribute to improving the quality of professional training of trainers, compliance with professional requirements and the formation of the foundations for effective self-realization of future specialists. Prospects for further research are related to the development of practical mechanisms for their implementation in the educational process of higher education institutions. The article is of a theoretical and analytical nature. The study is based on the analysis of scientific sources, regulatory and legal documents and modern approaches to the training of future coaches in order to determine the current relevance of the problem and to substantiate ways of improving it.

Key words: trainer; professional training; professional competence; educational transformations; qualification characteristics of the profession; reflective skills.

ВСТУП

У межах дослідження сучасні «освітні трансформації» трактуються як комплекс системних змін у підготовці фахівців, що зумовлені процесами глобалізації, цифровізації та реформування системи вищої освіти й істотно впливають на зміст та організацію фахової підготовки фахівців різних галузей, зокрема сфери фізичної культури та спорту. Зміна освітніх парадигм, орієнтація на компетентнісний підхід, інтеграція формальної, неформальної й інформальної освіти зумовлюють необхідність переосмислення традиційних підходів до професійної підготовки тренерських кадрів. У цьому контексті має бути передбачено модернізацію змісту освітніх програм, впровадження цифрових технологій, реалізацію компетентнісного підходу та посилення практикоорієнтованості професійної підготовки.

У сучасних умовах тренер постає не лише як фахівець із підготовки спортсменів, а й як педагог, менеджер, організатор міжособистісної взаємодії та носій цінностей здорового способу життя. Це актуалізує вимоги до рівня його професійної компетентності, здатності до безперервного професійного розвитку, критичного мислення, використання інноваційних освітніх технологій та адаптації до динамічних змін соціально-освітнього середовища. У цьому контексті, фахова підготовка тренерів має відповідати сучасним викликам і забезпечувати формування цілісного комплексу професійних, педагогічних та особистісних якостей.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового осмислення процесу фахової підготовки тренерів у контексті сучасних освітніх трансформацій, а також пошуку ефективних шляхів її вдосконалення відповідно до національних освітніх стандартів. Звернення до проблеми фахової підготовки тренерських кадрів у сучасних освітніх умовах обумовлює актуалізацію питання якості професійної підготовки майбутніх тренерів.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

За умов глобалізаційних процесів, динамічних соціальних трансформацій і підвищення стандартів у сфері надання спортивних послуг, значущість професійної діяльності тренера істотно зростає. У цьому контексті проблематика їхньої фахової підготовки та безперервного розвитку набуває особливої наукової актуальності. Так, науковці Шевчук О., Когут І. та Маринич В. у своєму науковому доробку, розглядаючи загальну структуру системи тренерства; ключові драйвери системи тренерства; типи навчальних ситуацій професійного розвитку тренерів тощо, та зазначають: «Важливо врахувати те, що сучасна система підготовки й розвитку тренерів повинна не тільки забезпечувати передавання знань, а й сприяти формуванню ефективних моделей поведінки, навичок та ставлень, необхідних для успішної роботи» [12, с. 94].

Метою дослідження Червоної С.: «... підготовка майбутніх тренерів з ігрових видів спорту до управління спортивною командою в процесі вивчення фахових дисциплін та формування професійних компетентностей під час фахової практики», у якому авторка обґрунтувала значення фахової практики, яка «... якісно сприяє у підготовці майбутніх тренерів з ігрових видів спорту до управління підготовкою спортивної команди [11, с. 117, с. 123].

Науковці Єфременко А., Крайник Я. та Насонкіна О. наголошують: «Тренерська робота передбачає постійне вдосконалення методології у зв'язку з прогресивним розвитком сфери фізичного виховання та спорту. Оволодіння основами спортивного тренування в обраному виді спорту, ефективною комунікацією та практичними вміннями є лише вихідною сходинкою для здійснення професійної діяльності» [2, с. 120].

«Інтеграція теоретичної, науково-дослідної та практичної підготовки майбутніх тренерів у ЗВО передбачає сполучення теоретичних знань, результатів наукових досліджень та практичного досвіду ...» наголошують науковці [3], і саме за таких умов має провадитися якісна фахова підготовка майбутніх тренерів у закладах вищої освіти.

Погоджуємося з науковцями, які зазначають, що «... підготовка сучасного тренера потребує інтеграції освітньої, наукової та спортивної діяльності. Ефективне керівництво тренувальним процесом та змагальною діяльністю висококваліфікованих спортсменів, членів збірних команд вимагає від тренера, поряд з володінням новітніми методиками підготовки та готовності будувати підготовку на основі розуміння індивідуальних особливостей спортсменів, здатності визначати ті характеристики та показники, які будуть ключем до успіху у спорті в найближчому майбутньому» [10].

Аналіз наукових праць свідчить про значну увагу дослідників до проблеми фахової підготовки тренерів. Водночас окремі аспекти цього процесу в умовах сучасних освітніх трансформацій залишаються недостатньо систематизованими, що зумовлює необхідність подальшого наукового осмислення означеної проблематики.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Мета та завдання дослідження передбачають аналіз вимог до професії тренера та сучасного стану його фахової підготовки з подальшим обґрунтуванням шляхів її вдосконалення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення поставленої мети було використано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури з проблеми фахової підготовки тренерів; нормативно-правовий аналіз положень Національного класифікатора професій та інших регламентувальних документів; системний аналіз для визначення напрямів удосконалення фахової підготовки тренерських кадрів; методи теоретичного узагальнення й інтерпретації отриманих результатів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Відповідно до Національного класифікатора професій, тренерська діяльність може відбуватися за наступними видами: державний тренер з виду спорту (збірної); головний тренер команди (збірної, клубної); тренер з виду спорту (федерації, збірної чи клубної команди, спортивної школи і т. ін.); тренер-викладач з виду спорту (спортивної школи, секції і т. ін.); тренер-методист та фітнес-тренер [4].

Звернення до кваліфікаційних характеристик професій засвідчує, що тренер з виду спорту (федерації, збірної чи клубної команди, спортивної школи і т. ін.) має наступні завдання й обов'язки: «проваджує в практику і розробляє в установленому порядку науково обґрунтовану систему підготовки спортсменів високого класу та спортивних резервів. Організовує і проводить спортивні заходи, а також бере участь в установленому порядку в державних міжнародних змаганнях і навчально-тренувальних зборах. Здійснює систематичний контроль за роботою тренерських кадрів з підготовки спортсменів високого класу і спортивних резервів. Розробляє перспективні плани розвитку видів спорту, положення про спортивні заходи, формує календарні плани змагань і навчально-тренувальних зборів. Забезпечує пропаганду, вивчає і узагальнює передовий досвід розвитку видів спорту та підготовки спортсменів високого класу, організовує його впровадження у практичну роботу спортивних організацій. Бере участь в організації і практичному здійсненні науково-методичної та дослідницької роботи з видів спорту. Здійснює координацію і керівництво роботою федерацій, тренерських рад, суддівських колегій з видів спорту» [1].

За таких вимог тренер повинен знати нормативно-правову базу діяльності уповноважених державних органів, методичні й інструктивні матеріали, що регламентують організацію навчально-тренувального процесу. Важливим є також знання стратегічних тенденцій розвитку сфери фізичної культури та спорту в державі, а також уміння здійснювати належне документування професійної діяльності, зокрема підготовку й оформлення звітної документації.

З огляду на вимоги до тренерів варто проаналізувати сучасний стан фахової підготовки означених фахівців і дослідити освітньо-професійні програми запропоновані профільними закладами вищої освіти. Так, Національний університет фізичного виховання і спорту України провадить підготовку тренерів за освітньо-професійною програмою «Тренерська діяльність в обраному виді спорту», мета якої – «підготовка фахівців, здатних виявляти й ефективно розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері фізичної культури і спорту, зокрема у тренерській діяльності обраного виду спорту» [6, с. 6]. Вартує уваги освітні компоненти з циклу спеціалізації, що направлені безпосередньо на фахову підготовку тренерів, зокрема: «Основи тренерської діяльності в обраному виді спорту», «Основи методики тренування в обраному виді спорту», «Тренерська діяльність в багаторічній підготовці спортсменів в обраному виді спорту» тощо. Така зосередженість на майбутній професійній діяльності забезпечує якісну фахову підготовку тренерських кадрів.

Проте, здебільшого, заклади вищої освіти [5, 7, 8, 9] зосереджені на всебічну професійну підготовку фахівців фізичної культури і спорту, частково зосереджуючи увагу на специфіку тренерської роботи. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту забезпечується шляхом засвоєння комплексу теоретичних знань і практичних навичок, які необхідні для організації навчально-тренувальної діяльності, підвищення рівня фізичної підготовки та зміцнення здоров'я різних категорій населення, а також для впровадження реабілітаційних, рекреаційних і спортивно-педагогічних заходів (див. табл. 1).

Аналіз освітньо-професійних програм засвідчив їхню відповідність чинним нормативним вимогам та орієнтацію на формування ключових професійних компетентностей майбутніх тренерів. Програми характеризуються структурованістю, поєднанням теоретичної та практичної підготовки, а також прагненням ЗВО забезпечити підготовку конкурентоспроможного фахівця, здатного здійснювати професійну діяльність у сучасних умовах розвитку сфери фізичної культури і спорту. Водночас результати аналізу дають підстави стверджувати, що окремі аспекти фахової підготовки реалізовано не повною мірою. Зокрема, зміст програм не охоплює всього спектра видів тренерської діяльності: відсутня цілеспрямована підготовка тренерів з єдиноборств, багатоборств, зимових видів спорту й інших спеціалізацій. Крім того, недостатньо представлено компонент, спрямований на формування в здобувачів освіти практичних навичок ведення професійної документації (планувальної, облікової, звітної), що є важливою складовою діяльності сучасного тренера. Зазначене актуалізує необхідність подальшого вдосконалення змісту освітньо-професійних програм із урахуванням реальних запитів професійної практики та розширення переліку спеціалізацій відповідно до сучасних тенденцій розвитку галузі, що й зумовлює перехід до дискусії.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз освітніх компонент професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту вітчизняних ЗВО

ЗВО	ОК циклу фахової підготовки
Національному університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» [9]	теорія і методика викладання легкої атлетики, теорія і методика викладання спортивних ігор (футбол, волейбол, баскетбол), теорія і методика викладання гімнастики, теорія і методика викладання плавання, сучасні фітнес технології, спортивний туризм та орієнтування, теорія і методика фізичного виховання, загальна теорія підготовки спортсменів, спортивна метрологія тощо
Запорізький національний університет [5]	теорія спортивного тренування з основами методик, загальна теорія підготовки спортсменів, професійна майстерність тренера, сучасні технології в спорті, спортивного-педагогічне вдосконалення та дисципліни, що містять методику викладання тренування тощо
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського [8]	практикум зі спортивних, рухливих і рекреаційних ігор, практикум з водних видів спорту, практикум з гімнастики і організації спортивних свят, практикум з легкої атлетики, організація спортивно-туристичної роботи, практикум з футболу, практикум з лижних видів спорту і скандинавської ходьби, загальна теорія підготовки спортсменів, управління в сфері фізис, загальна теорія професійного спорту тощо
Національному університету фізичного виховання і спорту України [6]	основи тренерської діяльності в обраному виді спорту, основи методики тренування в обраному виді спорту, тренерська діяльність в багаторічній підготовці спортсменів в обраному виді спорту, управління підготовкою спортсменів в обраному виді спорту
Луцький національний технічний університет [7]	легка атлетика та методика викладання, гімнастика та методика викладання, спортивні ігри з методикою викладання (футбол, баскетбол, волейбол), плавання та методика викладання, організація та проведення спортивно-масових заходів, менеджмент у сфері фізичної культури та спорту тощо

Джерело: складено автором

ДИСКУСІЯ

Професійні вимоги до тренера, що зафіксовані у нормативно-правових документах, характеризуються багатокомпонентністю й охоплюють не лише організацію навчально-тренувального процесу, а й управлінські, виховні, соціально-психологічні й організаційно-документаційні аспекти діяльності. Водночас аналіз сучасного стану підготовки тренерів у ЗВО дозволяє констатувати наявність певної суперечності між задекларованим переліком професійних функцій і реальними акцентами освітніх програм. Зокрема, домінування предметно-методичної складової не завжди супроводжується достатньою увагою до формування інтегрованої фахової компетентності майбутнього тренера.

Доцільно розглядати вдосконалення фахової підготовки тренерів як системний процес, що передбачає переорієнтацію з переважно знанняєвої моделі на компетентнісну. Йдеться не лише про оновлення змісту окремих дисциплін, а про формування цілісної моделі фахової підготовки, в межах якої майбутній фахівець здобуває здатність ефективно діяти у складних, динамічних і варіативних умовах професійної діяльності (рис. 1).

Розглянемо більш детально пропонувані напрями. Першочерговим напрямом удосконалення є посилення компетентнісної орієнтації фахової підготовки. Професійна компетентність тренера має розглядатися як інтегративна характеристика, що поєднує спеціально-предметні знання, педагогічну майстерність, психологічну готовність до роботи з різними категоріями спортсменів, управлінські вміння та здатність до професійної комунікації. Вагомим аспектом тренерської діяльності є здатність приймати обґрунтовані рішення, прогнозувати результати тренувального процесу, нести відповідальність за безпеку й розвиток вихованців – тому фахова підготовка майбутніх тренерів має бути спрямована, зокрема, на такі компетенції.

Компетентнісний підхід передбачає інтеграцію теоретичної та практичної складових навчання, що може бути зреалізовано шляхом розширення частки практико-орієнтованих завдань, моделювання професійних ситуацій, аналіз реальних кейсів зі спортивної практики тощо. Такий формат підготовки сприятиме переходу від репродуктивного засвоєння матеріалу до формування здатності застосовувати набуті знання у нестандартних умовах.

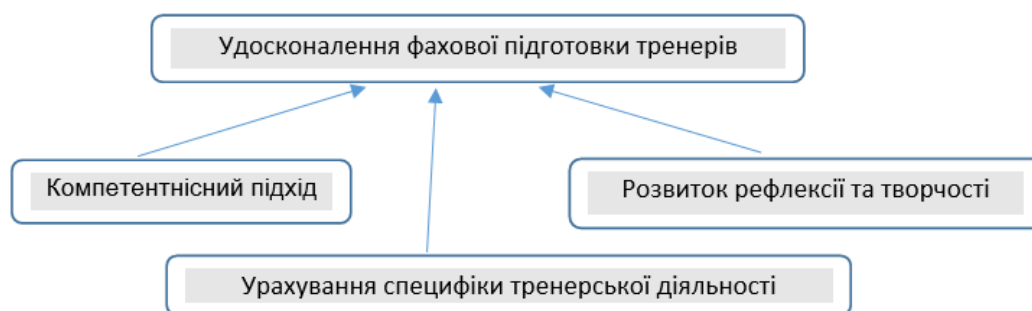

Рис. 1. Основні напрями вдосконалення фахової підготовки тренерів

Джерело: авторська розробка

Не менш важливим напрямом підготовки майбутніх тренерів є формування рефлексивної компетентності. Професійна діяльність тренера передбачає постійний аналіз власних дій, оцінювання ефективності застосованих методів навчання вихованців, корекцію стратегії підготовки спортсменів тощо. У цьому контексті фахова підготовка майбутніх тренерів у ЗВО має створювати умови для розвитку здатності до самоаналізу, самоконтролю та професійного самовдосконалення.

Реалізація даного завдання можлива шляхом впровадження рефлексивних технологій навчання: ведення професійного портфоліо, підготовка аналітичних звітів за результатами педагогічної практики, обговорення типових тренерських ситуацій, групові дискусії, самооцінювання професійних дій тощо. Формування рефлексивних вмінь дозволить майбутньому тренеру усвідомлено будувати власну професійну траєкторію розвитку й адаптуватися до змін у спортивному середовищі.

Нормативні вимоги засвідчують, що тренер виконує функції не лише фахівця з організації навчально-тренувального процесу, а й педагога, наставника, організатора, координатора взаємодії з батьками, адміністрацією й іншими суб'єктами спортивної діяльності. У зв'язку з цим зміст освітніх програм має відображати соціально-психологічні та управлінські аспекти професії. Це передбачає посилення уваги до дисциплін, що пов'язані з психологією спорту, комунікативною взаємодією, конфліктологією тощо. Водночас, важливо забезпечити міждисциплінарну інтеграцію, щоб окремі компоненти підготовки не існували ізольовано, а формували цілісне уявлення про професійну роль тренера.

Обґрунтовуючи напрями вдосконалення фахової підготовки, слід також враховувати принцип безперервності професійного розвитку. Фахова підготовка у закладі вищої освіти має розглядатися як початковий етап формування професійної компетентності, що потребує подальшого вдосконалення у процесі практичної діяльності. Тому доцільним є формування у майбутніх тренерів мотивації до самоосвіти, опанування сучасних технологій і готовності до постійного оновлення знань.

Сучасні освітні трансформації, що пов'язані зі зміною парадигми навчання, утвердженням компетентнісного підходу й інтеграцією формальної, неформальної й інформальної освіти, об'єктивно впливають на систему фахової підготовки тренерів. За таких умов підготовка майбутніх фахівців не може обмежуватися засвоєнням сукупності спеціальних знань і методик організації навчально-тренувального процесу. Вона має бути спрямована на формування здатності до безперервного фахового розвитку, самостійного оновлення компетентностей та ефективної діяльності в умовах динамічних суспільних та освітніх трансформацій. Саме тому запропоновані шляхи вдосконалення фахової підготовки (акцент на розвитку професійної компетентності, рефлексивності, творчості та врахуванні багатофункціонального характеру тренерської праці) відповідають логіці сучасних освітніх перетворень і забезпечують узгодженість освітнього процесу з актуальними вимогами професійного середовища.

ВИСНОВКИ

З'ясовано, що професійна діяльність тренера характеризується складною структурою та багатофункціональністю, що відображено у нормативних вимогах до відповідної професії. Аналіз сучасного стану фахової підготовки у закладах вищої освіти засвідчив потребу в її подальшому вдосконаленні з урахуванням актуальних освітніх трансформацій та зростання суспільних вимог до якості спортивної діяльності.

Модернізація системи підготовки майбутніх тренерів має здійснюватися на засадах компетентнісної орієнтації, яка передбачає формування інтегрованої професійної компетентності, здатності до прийняття самостійних рішень, відповідальності за результати професійної діяльності та готовності до постійного професійного розвитку. Важливими складовими такої підготовки визначено розвиток рефлексивних навичок майбутнього тренера, його здатності до критичного осмислення власної діяльності, а також формування творчого потенціалу, необхідного для ефективного функціонування в умовах варіативності та динамічності спортивного середовища.

Доцільно враховувати багатовимірний характер тренерської діяльності, що охоплює педагогічні, психологічні, організаційні й управлінські аспекти. Це зумовлює необхідність комплексного оновлення змісту освітніх програм, посилення практичної складової підготовки та забезпечення міждисциплінарної інтеграції знань.

Реалізація запропонованих напрямів удосконалення сприятиме підвищенню якості фахової підготовки тренерів, забезпеченню її відповідності сучасним професійним вимогам і створенню підґрунтя для ефективної професійної самореалізації майбутніх фахівців у сфері фізичної культури і спорту. Перспективи подальших досліджень убагачуються у розробленні практичних механізмів упровадження окреслених підходів в освітній процес закладів вищої освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Dovidnyk kvalifikatsiinykh kharakterystyk profesii pratsivnykiv [Reference book of qualification characteristics of professions]. Vypusk 85. Sportyvna diialnist. (2002). *Verkhovna Rada Ukrainy*. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2264597-02#Text> [in Ukrainian]
2. Yefremenko, A., Krainyk, Ya., & Nasonkina, O. (2023). Doslidnytska kompetentnist maibutnikh treneriv z vydu sportu yak zaporuka profesiinoho samovdoskonalennia [Research competence of future sports coaches as a guarantee of professional self-improvement]. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, 3, 118–123. <https://doi.org/10.31891/pes.2023.3.15> [in Ukrainian]
3. Kiprych, S., & Proskurnin, A. (2024). Pedagogichni umovy pidhotovky maibutnikh treneriv do zastosuvannia tekhnolohii sportyvnoho vidboru u profesiinii diialnosti [Pedagogical conditions for training future coaches to apply sports selection technologies in their professional activities]. *Ukrainska profesiina osvita - Ukrainian Professional Education*, (16), 106–114. <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2024.16.314314> [in Ukrainian]
4. Natsionalnyi klasyfikator profesii [National Classification of Occupations]. Ministerstvo ekonomiky, dovkillia ta silskoho hospodarstva Ukrainy. <https://me.gov.ua/Profession/List?lang=uk-UA&id=d4162ef8-2771-4ac5-99ef-1d4b6f5336af&tag=KlasifikatorProfesii-Poshuk> [in Ukrainian]
5. Osvitno-profesiina prohrama «A7 SPORT» (bakalavr) [Educational and professional program “A7 SPORT” (bachelor’s degree)] (2025). OPP. Zaporizkyi natsionalnyi universytet: https://www.znu.edu.ua/opp/bak/fv/opp_sport_25.pdf [in Ukrainian]
6. Osvitno-profesiina prohrama «A7 Trenerska diialnist v obranomu vydi sportu» (bakalavr) [Educational and professional program “A7 Coaching in a chosen sport” (bachelor’s degree)]: OPP. Natsionalnyi universytet fizychnoho vykhovannia, 2025. https://uni-sport.edu.ua/images/2025/osvita/ОПП_Тренерська_діяльність_в_обраному_виді_спорту_бакалавр.pdf [in Ukrainian]
7. Osvitno-profesiina prohrama «A7 Fizychna kultura i sport» (bakalavr) [Educational and professional program “A7 Physical Culture and Sports” (bachelor’s degree)]: OPP. Lutskyi natsionalnyi tekhnichni universytet, 2025. <https://lntu.edu.ua/uk/op/2025/a7-fizychna-kultura-i-sport-0> [in Ukrainian]
8. Osvitno-profesiina prohrama «A7 Fizychna kultura i sport» (bakalavr) [Educational and professional program “A7 Physical Culture and Sports” (bachelor’s degree)]: OPP. Lvivskyi derzhavnyi universytet fizychnoi kultury imeni Ivana Boberskoho, 2025. <https://www.ldufk.edu.ua/speczialnosti-ta-osvitni-programy/pershyj-bakalavrskyj-riven/> [in Ukrainian]
9. Osvitno-profesiina prohrama «A7 Fizychna kultura i sport» (bakalavr) [Educational and professional program “A7 Physical Culture and Sports” (bachelor’s degree)]: OPP. Natsionalnyi universytet «Poltavska politekhnika imeni Yuiia Kondratiuka». <https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/main/page/licenzuvannia-ta-akredetacia/fks/opp/2025/017-fks-b.pdf> [in Ukrainian]
10. Chervona, S., & Vnurovskyi, K. (2023). Vymohy shchodo pidhotovky trenera z ihrovykh vydiv sportu [Requirements for training coaches in competitive sports]. *Sportyvni ihry*, (1(27), 84–94. <https://doi.org/10.15391/si.2023-1.08> [in Ukrainian]
11. Chervona, S. P. (2019). Praktyka za fakhom yak skladova pidhotovky maibutnikh treneriv ihrovykh vydiv sportu do upravlinnia pidhotovkoiu sportyvnoi komandy [Practical training as part of preparing future coaches of team sports to manage the training of sports teams]. *Naukovo-metodychni osnovy vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii u haluzi fizychnoi kultury ta sportu*. <https://journals.uran.ua/itfcs/article/view/171323> [in Ukrainian]

12. Shevchuk, O., Kohut, I., & Marynych, V. (2025). Orhanizatsiini zasady profesiinoi pidhotovky treneriv u sviti ta Ukraini [Organizational principles of professional training for coaches in the world and Ukraine]. *Sport Science Spectrum*, 1, 90-98. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-1-13> [in Ukrainian]

Отримано: 17.01.2026

Прийнято: 15.02.2026

Опубліковано: 16.02.2026

© Copyright 2025 by the author(s)

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative
Commons CC-BY 4.0
